

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 7

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

ALISHER NAVOIYNING “SADDI ISKANDARIY” VA AHMADIYNING “ISKANDARNOMA” DOSTONLARI DEBOCHALARIDA AN’ANAVIYLIK VA IJODIY INDIVIDUALLIK

Sheraliyev O’rol Egamberdi o’g’li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, magistrant.

e-mail: sheraliyevurol4@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4715-1326>

Annotatsiya.

Maqolada Alisher Navoiyning “Saddi Iskandariy” va Ahmadiyning “Iskandarnoma” dostonlari debochalarini qiyosiy tahlil qilindi. An’anaviy qismlarning joylashuvi, so’z va ijodkor talqini, muallif obrazi hamda ideal hukmdor konsepsiyasini tayyorlash usullari asosida ikki xil kompozitsion model aniqlandi.

Kalit so’zlar: debocha, masnaviy, Iskandar obrazi, kompozitsiya, an’ana, ijodiy individuallik, so’z poetikasi, ideal hukmdor.

ТРАДИЦИЯ И ТВОРЧЕСКАЯ ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬ В ПРЕДИСЛОВИЯХ К ПОЭМАМ АЛИШЕРА НАВОИ «СТЕНА ИСКАНДАРА» И АХМЕДИ «ИСКЕНДЕР-НАМЕ»

Шералиев Урол Эгамберди угли

Деновский институт предпринимательства и педагогики, магистрант.

Аннотация.

В статье сопоставлены предисловия к поэмам Алишера Навои «Стена Искандара» и Ахмеда «Искендер-наме». На основе порядка традиционных частей, трактовки слова и автора, а также подготовки концепции идеального правителя выявлены две самостоятельные композиционные модели.

Ключевые слова: предисловие, месневи, образ Искандера, композиция, традиция, творческая индивидуальность, поэтика слова, идеальный правитель.

TRADITION AND CREATIVE INDIVIDUALITY IN THE PREFACES TO ALISHER NAVOI’S “SADDI ISKANDARIY” AND AHMEDI’S “ISKENDERNÂME”

Sheraliyev O’rol Egamberdi o’g’li

Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy, Master’s Student.

Abstract.

The article compares the prefatory sections of Alisher Navoi’s “Saddi Iskandariy” and Ahmedi’s “Iskandernâme”. The sequence of conventional units, concepts of word and authorship, and preparation of the ideal-ruler theme reveal two distinct compositional models within a shared literary tradition.

Keywords: preface, masnavi, Alexander image, composition, tradition, creative individuality, poetics of the word, ideal ruler.

Kirish. Sharq mumtoz masnaviylarida debocha asosiy voqeadan oldingi rasmiy kirish qismi bilangina cheklanmaydi. Hamd, munojot, na’t, so’z ta’rifi, salaflar zikri, hukmdor madhiyasi va asar yozilishiga doir mulohazalar dostonning keyingi talqinini boshqaradigan ma’naviy-estetik dasturni hosil qiladi. Muallif ushbu qismda ijodiy niyatini asoslaydi, o’quvchining qabul mezonlarini belgilaydi va qahramon haqidagi dastlabki tasavvurni shakllantiradi. Shu sababli debochani alohida unsurlar yig’indisi sifatida emas, balki o’zaro bog’langan makrokompozitsion tizim sifatida o’rganish zarur.

Iskandar mavzusi tarixiy shaxs, Qur’oniy rivoyat, ideal hukmdorlik, ilm va jahongirlik masalalarini birlashtiradi. Ahmadiyning XIV asr oxirida yaratilgan ***“Iskandarnoma”***si turkiy adabiyotdagi ilk yirik Iskandar dostonlaridan biri sanaladi [5]. Alisher Navoiy “Saddi Iskandariy” dostonida esa xamsanavislik tajribasini temuriy davrning siyosiy va ma’rifiy qarashlari bilan uyg’unlashtiradi. Har ikki asar umumiy an’anaga mansub bo’lsa-da, debochalarning ichki tuzilishi va qissaga olib kirish usuli bir xil emas.

Tadqiqotning maqsadi “Saddi Iskandariy” hamda “Iskandarnoma” debochalaridagi an’anaviy qismlarning funksiyasini qiyoslash, shuningdek, mualliflarning individual kompozitsion yechimlarini aniqlashdan iborat. Tadqiqotning ilmiy yangiligi ikki matnni “poetik” va “didaktik” tarzidagi umumiy belgilar asosida ajratishdan ko’ra, Navoiyga xos konsentrik-dasturiy hamda Ahmadiyga xos bosqichma-bosqich ma’rifiy modelni asoslashda namoyon bo’ladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Tadqiqot Alisher Navoiyning “Saddi Iskandariy” nashri va Ahmadiyning “Iskandernâme” asarining tanqidiy matniga tayandi [1; 1–32-b.; 2; 197–233-b.]. I. Ismoilov doston debochasidagi boblar sarlavhalari bilan ularning mazmuni

uyg'unligini, shuningdek, kirish qismlarining asosiy qissa bilan ichki aloqasini yoritgan [3; 101–118-b.]. Mazkur kuzatishlar Navoiy debochasini mustaqil badiiy tizim sifatida tushunishga imkon beradi. Ahmadiy asarining yaratilish tarixi va adabiy mavqei haqidagi ma'lumotlar esa turkiy Iskandar mavzusining dastlabki rivojini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi [5].

Mavjud tadqiqotlarda ko'proq bir asar doirasidagi poetik xususiyatlar yoki Iskandar syujetining tarixiy manbalari yoritiladi. Debochalarining tarkibiy o'xshashligi esa ayrim hollarda tayyor **"hamd-na't-sabab"** sxemasi bilan izohlanadi. Bunday yondashuv Ahmadiy matnining so'z va dard haqidagi ramziy boshlanishini, Navoiy debochasidagi temuriy tarix hamda xamsanavislik qatlamini yetarli darajada ochib bermaydi. Mazkur maqola qismlarning nomiga emas, balki ularning ichki vazifasi va ketma-ketligiga tayanadi. Natijada bir xil an'anaviy unsur turli mualliflarda turlicha semantik yuk kasb etishi aniqlanadi.

Qiyosiy-tarixiy metod ikki dostonning umumiy masnaviy va Iskandar an'anasiga munosabatini aniqlash uchun qo'llanildi. Strukturalaviy-funksional tahlilda har bir bo'limning matndagi o'rni, yetakchi timsollari, muallif obrazini yaratishdagi vazifasi hamda asosiy qissaga ta'siri hisobga olindi. **"Debocha"** atamasi qissa boshlanishidan oldingi keng kompozitsion majmua ma'nosida qo'llanildi. Navoiyda mazkur majmua hamd, munojot, na't, me'roj, so'z va salaflar, Jomiy, temuriy hukmdorlar hamda qadimgi Eron sulolalari haqidagi boblarni qamrab oladi. Ahmadiyda esa basmala, shoirlik nutqi, ramziy munozaralar, tavhid, inson va nutq haqidagi qarashlar, na't hamda kitobga o'tish qismlari yaxlit tizimni hosil qiladi.

Matnni til jihatidan tahrirlashda sun'iy intellekt vositasidan yordamchi usul sifatida foydalanildi. Manbalarni tanlash, sahifa ko'rsatkichlarini tekshirish, qiyosiy mezonlarni belgilash va xulosalarni shakllantirish muallif nazoratida amalga oshirildi.

Muhokama

Masnaviy debochasidagi diniy va adabiy qismlar muayyan tarixiy zarurat asosida shakllangan. Hamd ijod manbaini ilohiy qudrat bilan bog'laydi, munojot muallifning o'zligini ifodalaydi, na't esa komil inson mezonini belgilaydi. So'z ta'rifi shoirlik faoliyatini asoslaydi, hukmdor madhiyasi esa asarni zamonaviy siyosiy muhitga joylashtiradi. Biroq ushbu vazifalar har bir matnda qat'iy bir tartibda joylashmaydi. Muallif qaysi masalani markazga qo'ygan bo'lsa, an'anaviy qismlar o'sha markaz atrofida qayta tuziladi.

An'anaviylikning badiiy qiymati unsurlar soni bilan emas, balki ularning o'zaro munosabati orqali namoyon bo'ladi. Na't har ikkala dostonda mavjud, biroq Navoiyda u me'roj bilan birga safar va rahbarlik mezonini tayyorlaydi. Ahmadiyda esa tavhid, inson va nutq haqidagi mushohadalarning axloqiy xulosasi vazifasini bajaradi. So'z mavzusi ham har ikkala matnda keng yoritiladi. Navoiy uni salaflar bilan ijodiy bahs va turkiy **"Xamsa"**ning adabiy huquqi bilan bog'lasa, Ahmadiy uni borliqni anglash va ma'rifatni yetkazish vositasi sifatida talqin etadi. Demak, umumiy qolip muallifning individual poetik dasturiga bo'ysunadi.

"Saddi Iskandariy"ning ilk bayti: *"Xudoyo, musallam xudoliq sanga, / Birov shahki, da'bi gadoliq sanga"* tarzida boshlanadi [1; 1-b.]. Shoh va gado qarama-qarshiligi dostonning markaziy muammosini ilk satrlardan oq belgilaydi. Mutlaq hukmdorlik Allohga mansub, insoniy saltanat esa mas'uliyat va tavozu bilan cheklangan. Keyingi munojotda muallifning gunoh, afv va ijodiy madad haqidagi kechinmalari oldingi o'ringa chiqadi. Hamddagi koinot miqyosi bilan munojotdagi shaxsiy kechinmalar uyg'unlashib, hukmdor ham, shoir ham oliy mezon oldida javobgar ekanini anglatadi.

Na't va me'roj boblari rahbarlikning ma'naviy mezonini belgilaydi. Me'roj yuqoriga ko'tarilish va ruhiy kamolot modeli sifatida Iskandarning keyingi safarlariga ichki mezon yaratadi. Doston qahramonining yer yuzidagi yurishlari faqat makonni egallash emas, balki bilim va hikmatni izlash sifatida talqin qilinadi. Shu tariqa diniy boblar syujetdan uzilgan madhiyaviy qatlam bo'lib qolmaydi.

Debochaning so'z, **"Xamsa"**, Nizomiy, Amir Xusrav va Jomiyga bag'ishlangan qismlarida Navoiy o'z ijodiy mavqeini asoslaydi. Dengiz, gavhar, xazina va qalam timsollari badiiy so'zni izlash, tanlash hamda sayqallash jarayonini ifodalaydi. Salaflar yuksak mezon sifatida e'tirof etiladi, ammo turkiy tilda yangi **"Xamsa"** yaratish huquqi ham qat'iy himoya qilinadi [1; 10–18-b.]. Muallif obrazi an'anani takrorlovchi shoir emas, balki uni yangi til va tarixiy tajriba asosida davom ettiruvchi xamsanavis sifatida shakllanadi.

Sulton Husayn Boyqaro, Badiuzzamon va qadimgi Eron sulolalari haqidagi boblar siyosiy-tarixiy ko'priq vazifasini bajaradi [1; 20–32-b.]. Sulolalar almashinuvi hokimiyatning o'tkinchiligini ko'rsatadi, adolat va bilim esa barqaror mezon bo'lib qoladi. Navoiy debochasidagi barcha doiralar bitta markazga — ideal hukmdor masalasiga qaytadi. Shu jihat uning konsentrik-dasturiy qurilishini yuzaga chiqaradi.

Navoiy o'quvchini murakkab adabiy va tarixiy xotira bilan muloqotga chorlaydi. Nizomiy, Amir Xusrav va Jomiy nomlari oddiy ehtirom belgisi emas, balki yangi asarning qaysi badiiy mezonlar asosida baholanishini ko'rsatadigan intertekstual ishoralaridir. Temuriy hukmdorlar va qadimgi Eron sulolalari ketma-ketligi ham o'quvchidan tarixiy qiyosni talab qiladi. Iskandar ana shu keng silsila doirasida sinaladi. Natijada debocha qahramonni oldindan ulug'lamaydi, balki uning faoliyatini adolat, ilm, ma'naviy safar va tarixiy mas'uliyat mezonlari asosida baholashga tayyorlaydi.

Ahmadiy matni basmala bilan boshlanadi, undan keyin esa darhol uzun hamd emas, balki ilohiy tavfiq va go'zal so'z yaratish mavzusi keladi [2; 197–200-b.]. Shoir bulbul, to'ti, dur va naqsh timsollari orqali o'z nutqining estetik qimmatini ta'kidlaydi. Sham-parvona hamda sham-mijmar munozaralari dard, yonish va fanolikni dramatik muloqot shaklida ochib beradi [2; 200–204-b.]. Ijodiy poklanish Navoiydagi bevosita munojotdan farqli ravishda ramziy bahs vositasida ifodalanadi.

So'z haqidagi dastlabki qatlam tavhid, borliq, inson, jon va aql haqidagi mushohadalarga ulanadi. Ahmadiy so'zni inson martabasi va ma'noning namoyon bo'lishi bilan bog'laydi [2; 204-b.]. Dard qalbni poklaydi, poklangan qalb tavhidni anglaydi, aql va nutq esa anglangan haqiqatni boshqalarga yetkazadi. Debochaning ensiklopedik xususiyati mavzularning

ko'pligida emas, balki ular orasidagi izchil bilish zanjirida namoyon bo'ladi.

Na't mazkur tafakkur yo'lining axloqiy yakuniga aylanadi [2; 221–225-b.]. Payg'ambar komil inson, hidoyat va haqiqiy nutq mezoni sifatida talqin qilinadi. Keyingi bo'limlarda so'zning ta'limiy kuchi, kitob nomi va qissa matla'i o'zaro ulanib, Iskandar haqidagi hikoyaga olib kiradi [2; 227–233-b.]. Ahmadiy qahramonning siyosiy tarixini oldindan keng bayon qilmaydi. U tinglovchini avvalo so'z, dard, tavhid va bilim bosqichlaridan o'tkazadi. Natijada qissa ma'rifiy tayyorgarlikning davomiga aylanadi.

Debochalarda muallifning o'zini taqdim etishi badiiy vakolat masalasi bilan bog'liq. Navoiy salaflar oldidagi qarzdorligini tan oladi, ayni paytda turkiy tilda mustaqil xamsanavislik mavqeini asoslaydi. Uning ijodiy huquqi adabiy tajriba, jomiy madadi, til imkoniyatlari va tarixiy mas'uliyat birligidan kelib chiqadi. Ahmadiy esa o'z so'zining ta'sirini ichki dard, go'zal ifoda va keng bilim bilan bog'laydi. Uning shoirlik mavqei salaflar silsilasidan ko'ra tinglovchiga hikmat yetkazish qobiliyati orqali mustahkamlanadi.

O'quvchiga munosabatda ham farqli yondashuv kuzatiladi. Navoiy poetik ishora, tarixiy nomlar va adabiy bahslar orqali bilimli o'quvchini faol talqinga jalb etadi. Matnni anglash uchun xamsanavislik an'anasi, temuriy muhit va qadimgi Eron sulolalari haqidagi tasavvur zarur. Ahmadiy esa murojaat, ramziy munozara va nasihat ohangidan keng foydalanadi. Sham, parvona, mijmar, bulbul va to'ti kabi obrazlar murakkab falsafiy fikrni ko'rgazmali shaklda yetkazadi. Biri intertekstual hamrohlikni, ikkinchisi esa ma'rifiy suhbatni kuchaytiradi.

Ikki strategiya Iskandar obrazining qabul qilinishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Navoiy o'quvchisi qahramonni oldingi hukmdorlar, zamondosh saltanat va payg'ambarlik rahnamoligi bilan qiyoslaydi. Ahmadiy tinglovchisi esa uni aql, nutq, hikmat va axloqiy kamolot zanjirining amaliy timsoli sifatida qabul qiladi. Demak, debocha qahramon haqida bevosita ma'lumot bermasdan turib ham uning keyingi talqin chegaralarini belgilaydi.

Birinci mexanizm an'anaviy qismlarning o'rnini o'zgartirish orqali yuzaga keladi. Navoiyda hamd dostonning boshlanish nuqtasi bo'lib, hukmdorlik haqidagi savolni darhol kun tartibiga olib chiqadi. Ahmadiyda esa basmaladan keyin shoirlik nutqi va ramziy munozara keladi, tavhidiy mushohada ana shu estetik-ruhiy tayyorgarlikdan so'ng kengayadi. Qismlarning joylashuvi muallifning fikrlash yo'nalishini ko'rsatadi. Navoiy yuqoridan pastga, ilohiy saltanatdan insoniy hokimiyatga tomon harakat qiladi. Ahmadiy esa ichki kechinmadan borliq va bilim haqidagi umumlashmaga ko'tariladi.

Ikkinchi mexanizm timsollarni qayta ma'nolantirish bilan bog'liq. Dengiz va gavhar Navoiyda so'z mulkini egallash, salaflar tajribasidan munosib ma'no topish jarayonini anglatadi. Ahmadiydagi dur va naqsh esa nutqning go'zalligi bilan birga ma'noni tartibli va ta'sirchan shaklda bayon etish zaruratini ifodalaydi. Safar timsoli Navoiyda me'rojdin Iskandar yurishlarigacha uzluksiz ma'naviy mezon yaratadi. Ahmadiyda esa harakat tashqi makondan oldin qalb, dard, aql va nutq bosqichlarida kechadi. Bir xil poetik lug'at turli konseptual tizimlarga xizmat qiladi.

Uchinchi mexanizm zamonaviy tarixni afsonaviy syujet bilan bog'lashda namoyon bo'ladi. Navoiy temuriy hukmdorlar madhini asosiy mavzudan tashqarida qoldirmaydi. Zamondosh saltanat Iskandar uchun belgilangan adolat va ma'rifat mezonlari bilan yonma-yon qo'yiladi. Ahmadiy matnining homiylik qatlamlari asarning uzoq shakllanish tarixi bilan bog'liq bo'lsa-da, debochadagi ma'rifiy yo'nalish barqaror saqlanadi [2; 230–233-b.]. Shu tariqa Navoiy tarixiy-siyosiy muhitni markazlashtiradi, Ahmadiy esa turli muhitlarda ham amal qilishi mumkin bo'lgan axloqiy-bilish dasturini oldinga chiqaradi.

To'rtinchi mexanizm qissa bilan qaytma aloqa hosil qilishdan iborat. Debochada yaratilgan ma'no asosiy voqealarda sinovdan o'tadi. Navoiydagi shohlik, safar va tarix masalalari Iskandarning qarorlari orqali amaliy mazmun kasb etadi. Ahmadiydagi so'z, aql va hikmat konsepsiyasi qahramonning donishmandlar bilan suhbatida, ilmga munosabatida hamda ibratli xulosalarda davom etadi. Debocha mazmuni qissada unutilmaydi; aksincha, u voqealarni baholash mezoni sifatida qayta faollashadi.

1-jadval. Debochalarning asosiy kompozitsion-funksional farqlari

Mezon	“Saddi Iskandariy”	“Iskandarnoma”	Ilmiy talqin
Boshlanish	Hamd va “shoh-gado” nisbati	Basmala, tavfiq va go'zal so'zga da'vat	Navoiy hukmdorlikdan, Ahmadiy ijodiy nutqdan yo'lga chiqadi.
Ruhiy tayyorgarlik	Munojot, afv va ijodiy madad	Sham-parvona munozarasi, dard va fanolik	Mazmun yaqin, badiiy ifoda shakli farqli.
So'z konsepsiyasi	“Xamsa”, salaflar va turkiy ijod huquqi	So'z, aql, ma'no va ta'lim birligi	Navoiyda adabiy vorislik, Ahmadiyda bilish nazariyasi ustun.
Qissaga o'tish	Temuriylar va qadimgi sulolalar orqali tarixiy ko'prik	Nutq haqiqatidan kitob nomi va qissa matla'iga o'tish	Birinci model konsentrik-siyosiy, ikkinchisi bosqichma-bosqich ma'rifiy.

Manba: [1; 1–32-b.] va [2; 197–233-b.] matnlari asosida muallifning qiyosiy tahlili.

Natijalar

Qiyosiy tahlil umumiy diniy-adabiy matritsaning har ikkala dostonida ham saqlanganini tasdiqladi. Hamd (tavhid), na't, so'zning qadri, muallifning ijodiy mavqei va qissaga o'tish tayanch qismlar sifatida namoyon bo'ladi. Farq ushbu unsurlarning mavjudligida emas, balki ularning tartibi va qaysi g'oyaviy markazga xizmat qilishida namoyon bo'ladi.

Navoiy debochasida ilohiy saltanat, payg'ambarlik rahnamoligi, adabiy ustozlik, temuriy siyosat va qadimgi sulolalar ideal hukmdor konsepsiyasi atrofida birlashadi. Ahmadiyda esa go'zal so'z, dard, tavhid, inson, aql va nutq ketma-ketligi ustunlik qiladi. Birinchi tuzilma tarixiy-siyosiy doiralarni markazga jamlasa, ikkinchisi o'quvchini ma'rifiy bosqichlar orqali qissaga olib kiradi.

Muallif obrazlari ham turlicha shakllanadi. Navoiy salaflarga tayangan holda turkiy adabiyotda yangi badiiy imkoniyat yaratgan xamsanavis sifatida namoyon bo'ladi. Ahmadiy esa dard bilan poklangan, hikmat va bilimni tinglovchiga yetkazuvchi shoir mavqeini egallaydi. Har ikkala asarda poetik obraz va didaktik maqsad uyg'un holda namoyon bo'ladi. Shu bois ularni keskin ravishda "poetik" va "didaktik" guruhlariga ajratish ilmiy mazmunni toraytiradi.

Debocha bilan qissa o'rtasidagi aloqa dostonlarning poetik yaxlitligini ta'minlaydi. Navoiyda ilk hamddagi shohlik masalasi Iskandarning hukmdorlik faoliyatida, me'rojning safar modeli qahramonning yurishlarida, sulolalar tarixi esa siyosiy xulosalarda davom etadi. Ahmadiyda so'z, aql va hikmatga doir qarashlar Iskandarning donishmandlar bilan muloqoti hamda ibratli faoliyatini qabul qilishga zamin yaratadi.

Tahlil natijalari debochalarni qiyoslashda uch mezon alohida samarali ekanini ko'rsatdi. Birinchi mezon qismning nomi emas, balki uning matndagi joylashuvi va undan keyingi bo'limga qanday o'tishidir. Ikkinchi mezon an'anaviy timsolning qaysi konsepsiyaga xizmat qilishidir. Uchinchi mezon esa muallif obrazi bilan ko'zda tutilgan o'quvchi tipining o'zaro mosligidir. Ushbu mezonlar yordamida tashqi o'xshashlik ostidagi funksional farqlar aniq namoyon bo'ladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati masnaviy debochasini syujetdan oldingi yordamchi qism sifatida emas, balki dostonning mazmuniy arxitekturasini sifatida baholash bilan belgilanadi. Bunday yondashuv boshqa xamsa dostonlari, tarixiy masnaviylar va turli tillarda yaratilgan Iskandar talqinlarini tadqiq etishda ham qo'llanishi mumkin. Kompozitsion tartib, muallif mavqei va qissaga o'tish usulini birgalikda o'rganish an'anaviy janr doirasidagi ijodiy yangilikni yanada aniqroq belgilash imkonini beradi.

Xulosa

"Saddi Iskandariy" va "Iskandarnoma" debochalari Sharq masnaviychiligining umumiy an'anasiga tayansa-da, tayyor qolipni takrorlamaydi. Navoiy an'anaviy qismlarni ideal hukmdorlik, tarixiy vorislik va xamsanavislik g'oyasi atrofida markazlashtiradi. Ahmadiy esa so'zdan dardga, darddan tavhid va bilimga olib boradigan ma'rifiy rivoj yo'lini yaratadi.

Debocha har ikkala asarda ham bezak vazifasidagi muqaddima emas. U dostonning semantik loyihasi, muallifning ijodiy huquqini asoslaydigan nutq maydoni va o'quvchi uchun axloqiy-intellektual mezonlar tizimidir. Qiyosiy tahlil an'anaviylik ijodiy individuallikni cheklamasligini, aksincha, muallifning yangi kompozitsion yechim topishi uchun tarixiy asos yaratishini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Navoiy A. *Saddi Iskandariy*. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
2. Ahmedî. *İskendernâme: İnceleme – Tenkitli Metin* / Hazırlayanlar Yaşar Akdoğan, Nalan Kutsal. – İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
3. Ismoilov I. Alisher Navoiyning "Saddi Iskandariy" dostoni debochasi badiiyati // *Oltin bitiglar*. – 2021. – No. 1. – B. 101–118.
4. Ismoilov I. *Navoiyshunoslik* ("Saddi Iskandariy" dostoni misolida). – Toshkent: Anorbooks, 2023. – 296 b.
5. Avcı İ. İskender-nâme (Ahmedî) // *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*.